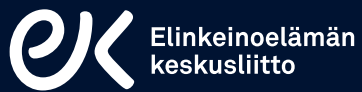

Vastuullisuuden EU-sääntely etenee

– mihin pk-yritysten on varauduttava?

Elinkeinoelämän
keskusliitto

Sisällysluettelo

Lukijalle	3
Näin vastuullisuus vaikuttaa pk-yrityksiin nyt ja lähitulevaisuudessa	4
EU:n keskeisimmät vastuullisuushankkeet	6
1. Taksonomia eli rahoituksen kestävyysluokittelu	7
2. Kestävyysraportoinnin direktiivi	8
3. Yritysvastuulaki	9
EK:n suhtautuminen EU:n vastuullisuussääntelyyn	10
Pk-yritys – näin pääset liikkeelle.....	11
Näin EK vaikuttaa EU:ssa.....	12
Yhteystiedot.....	12

Suomalaisyrietykset ovat vastuullisuuden kansainvälistä etujoukkoa

Suomalaiset yritykset haluavat olla rakentamassa yhä vastuullisempaa elinkeinoelämää.

Yrityksemme ovat monella mittarilla kansainvälistä vastuullisuuden etulinjaa, mistä kertovat hyvät sijoitukset arvostetuissa vertailuissa.

Morningstarin Sustainability Atlas mittaa pörssiyritysten vastuullisuutta monipuolisilla kriteereillä ja sijoitti suomalaiset pörssiyritykset vuonna 2022 maailman toiseksi vastuullisimmiksi.

Corporate Knights Global 100 -ranking listaa maailman sata vastuullisinta kärkiyritystä. Myös tähän kapeaan parhaimmiston on yltänyt joka vuosi useita suomalaisyrityksiä. Samoin suomalainen pk-sektori on hyvin kiinni vastuullisuustyössä.

Suomi on vuonna 2022 ykkössijalla SDG Indexissä, joka mittaa maiden suoriutumista YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Tämäkin tukee suomalaisia kansainvälisillä markkinoilla.

► Lukijalle

Vastuullisuus etenee yhä konkreettisemmin myös pienten ja keskisuurten yritysten bisnekseen. Odotukset kasvavat niin kuluttajien, toimitusketjuaan hallitsevien asiakkaiden, rahoittajien ja omistajien kuin omien työntekijöiden suunnalta.

Tämän rinnalla kiristyvät myös lainsäädännön vaatimukset ja sitovat velvoitteet. Erityisen aktiivisena sääntelyn moottorina on Euroopan unioni – puhutaan suorastaan vastuullisuussääntelyn tsunamista. Myös monilla tärkeimmillä vientimarkkinoillamme, kuten Yhdysvalloissa, otetaan Euroopan vanavedessä vastuullisuussääntelyn ensiaskelia.

Tähän julkaisuun on poimittu EU:n keskeisimmät vastuullisuuteen liittyvät lainsäädäntöhankkeet, joiden vaikutuksiin suomalaisten pk-yritysten tulee liiketoiminnassaan varautua.

Keskitymme niihin hankkeisiin, jotka kulkevat suorimmin yritysvastuuotsikon alla. Niiden lisäksi EU vie eteenpäin mm. ilmastopolitiikan massiivisia sääntelyuudistuksia, jotka toki myös ohjaavat yrityksiä vastuullisempaan toimintaan.

Näillä sivuilla esiteltävä EU-lainsäädäntö koskee ensi vaiheessa suuryrityksiä, mutta sen kohdejoukko laajenee vääjäämättä. Samoin suuryritykset ulottavat itseensä kohdistuvat sääntelyvaatimukset myös toimitusketjuihinsa eli alihankkijoina toimiviin pk-yrityksiin.

EU ajaa hyvin kunnianhimoista sääntelyä. Suomen tilanne on kuitenkin hyvä. Suomalaisyritysten korkean lähtötason ansiosta olemme hyvissä asemissa vastaamaan tulevan EU-sääntelyn vaatimuksiin. Yrityksemme ovat kansainvälisten vertailujenkin valossa maailman kärkijoukkoa kestävässä liiketoiminnassa. Vastuullinen liiketoiminta tarjoaa meille mahdollisuuksia kilpailuedun rakentamiseen kansainvälisillä markkinoilla.

Myös suomalainen pk-sektori on hereillä asiassa: EK:n julkaiseman pk-vastuullisuusbarometrin mukaan yli 90 prosenttia pk-työnantajista pitää yritysvastuuta merkittävänä kysymyksenä oman liiketoimintansa kannalta. Yli 80 prosenttia nosti vastuullisuuden tärkeimpien osa-alueiden joukkoon henkilöstön hyvinvoinnin, työturvallisuuden ja osaamisen kehittämisen. Suurimpina vastuullisuuden kautta saavutettavina hyötyinä pk-yritykset mainitsivat hyvän maineen, korkean asiakastyytyväisyyden sekä houkuttelevuuden työnantajana.

Me EK:ssa uskomme, että vastuullisuus on tulevaisuudelle hyvä bisnes. Vastuullisuuden haasteisiin ja mahdollisuuksiin tarttuminen on edellytys yrityksen olemassaololle, mutta kunnianhimoisille yrityksille se on myös kilpailukyvyn ja kestävä kasvun lähde.

Lokakuussa 2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Näin vastuullisuus vaikuttaa pk-yrityksiin nyt ja lähitulevaisuudessa

Monet vastuullisuutta koskevat sääntelyhankkeet ovat vasta valmistelussa tai niiden velvoitteita ei ole vielä ulotettu pk-yrityksiin. Osittain sääntelyyn varaudutaan kuitenkin monilla aloilla jo etupainotteisesti. Myös sidosryhmien odotukset ja yhteiskunnan asenneilmapiiri nostavat rimaa yli voimassa olevan lainsäädännön tason.

Tässä esimerkkejä, kuinka vastuullisuutta koskevat odotukset ja vaatimukset voimistuvat pk-yritysten arjessa jo nyt ja lähitulevaisuudessa:

Rahoituksen hinta ja saatavuus

EU vaatii pankkeja ja muita rahoituslaitoksia raportoimaan yhä laajemmin oman laina- ja sijoituskantansa ilmastovaikutuksista ja muista vastuullisuuden näkökulmista. Samoin ns. kestävä rahoituksen taksonomia ohjaa pankkeja arvioimaan rahoituskohteiden ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Nämä muuttajat tulevat vaikuttamaan pankkien oman varainhankinnan hintaan ja saatavuuteen, mikä vuorostaan vaikuttaa niiden asiakasarviointeihin ja rahoituspäätöksiin.

On varauduttava siihen, että liiketoiminnan ympäristövaikutukset ja muut vastuullisuusnäkökulmat heijastuvat lähivuosina yhä suuremmin yrityksen rahoituksen saatavuuteen ja rahan hintaan – myös pk-yritysten osalta. Perinteisten taloudellisten tilinpäätösten rinnalla pankkeja kiinnostaa jatkossa yhä enemmän myös yrityksen vastuullisuustilinpäätös.

Toimitusketjuihin pääsy

Paineet kasvavat siihen, että yrityksen odotetaan vastaavan oman toiminnan ohella myös alihankkijoihinsa vastuullisuudesta ja eettisyydestä. Tämä on seurausta niin lainsäädännön kehityssuunnasta kuin asiakasodotusten muutoksesta. OP:n vuoden 2022 Suuryritystutkimukseen vastanneista 85

prosenttia kokee, että kasvaneet vastuullisuusveloitteet liisäävät painetta uudistaa alihankintaketjua ja varmistua myös pk-sektorin kumppaneiden vastuullisuudesta.

Kilpailutuksissa pärjäämiseksi ja nykyisten asiakassuhteiden ylläpitämiseksi on tärkeää, että pk-yritys pystyy osoittamaan ja todentamaan toimivansa vastuullisesti niin ympäristöä, henkilöstöä kuin muitakin sidosryhmiä kohtaan.

Helpotusta osajapulaan

Työelämäasenteet ovat muuttuneet – työ on ihmisille enemmän kuin vain keino hankkia elantoa. Parhaat osaajat hakeutuvat yrityksiin, joiden arvomaailman he jakavat ja joiden toiminta on läpinäkyvää.

Osaajapula on noussut yritysten polttavaksi huolenaiheeksi ja kasvun pullonkaulaksi. Tutkimukset osoittavat, että vastuulliset työnantajat houkuttelevat parhaita osaajia, saavat rekrytoinnit onnistumaan sekä sitouttavat henkilöstöä ja vahvistavat työtyytyväisyyttä. Suomalaisista 63 prosenttia kokee¹, että työnantajan vastuullisuus on tärkeä kriteeri työpaikkaa valittaessa.

Vastaus kuluttajien odotuksiin

Vastuullisempi vaihtoehto myy paremmin, enemmän ja yhä useammin myös parempaan hintaan.

Kuluttajat vaativat läpinäkyvää, luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa, johon ne voivat perustaa ostopäätöksensä. Lähes 70 prosenttia suomalaisista on valmiita maksamaan korkeampaa hintaa kestävästä tuotteesta². Lähes 60 prosenttia suomalaisista kuluttajista välttää ostamasta tuotteita yrityksiltä, joiden vastuullisuusprofiilin he kokevat heikoksi³. Viherpesun sijaan vaaditaan konkreettisia näyttöjä ja tuloksia.

¹ <https://tyopaikat.oikotie.fi/tyonantajalle/artikkelit/lataa-vastuullinen-tyonantaja-tutkimustiiivistelma-2021>

² Kaupan liiton tutkimus: <https://kauppa.fi/uutishuone/2022/09/21/vastuullisuus-vahvistuu-suomalaisen-asenteissa-tuotteiden-kestavydesta-ollaan-valmiita-maksamaan/>

³ Orklan Sustainable Life Barometer -tutkimus: <https://www.mynewsdesk.com/fi/orkla-finland/pressreleases/suomalaiset-ovat-pohjoismaiden-ilmastotietoisinta-kansaa-3220867>

Yritysvastuusta raportointi ja viestintä

Asiakkaat, omat työntekijät, rahoittajat tai muut sidosryhmät ovat yhä useammin kiinnostuneita yrityksen eettisistä periaatteista, ilmastotoimien mittareista, tavoitteista ja tuloksista tai henkilöstön monimuotoisuutta edistävästä toimenpiteistä.

Siksi moni pk-yrityskin on alkanut raportoida vastuullisuudesta. Yhä useampi julkaisee myös yritysvastuuraportin tai -katsauksen, vaikkei lainsäädäntö sitä pk-yrityksiltä vielä vaadikaan.

Vastuullisuudesta kilpailukykyä ja mainehyötyjä

Rimaa riittävästi nostamalla vastuullisuudesta voi rakentaa vahvan kilpailuedun ja erottautumistekijän. Tämä edellyttää, että yritysvastuutyö tehdään näkyväksi aktiivisen viestinnän ja myös markkinoinnin keinoin.

Saavutettujen tulosten ohella kannattaa kertoa myös vastuullisuuden polusta – mihin tulevaisuuden tavoitteisiin on sitouduttu ja miten niihin halutaan vaiheittain edetä. Kun viestintä perustuu aidoille teoille ja läpinäkyvälle toiminnalle, ei viherpesun leimaa ei tarvitse pelätä.

Markkina-arvon kasvaminen

Kaikkien edellä mainittujen tekijöiden summana vastuullisuudella on kiistatonta merkitystä yritysten markkina-arvon muodostuksessa.

**Nappaa tärpit
vastuullisuustyön
käynnistämiseen
sivulta 11**

EU:n keskeisimmät vastuullisuushankkeet

1

Taksonomia

- Yli 500 henkilön pörssiyrityksiltä sekä pankeilta ja sijoittajilta edellytetään ilmastovaikutusten raportointia.
- Tällä on vaikutusta myös alihankkijoiden valintaan.
- Rahoituksen hinta ja saatavuus riippuu enenevästi myös ilmastovaikutuksista.
- Ilmaston jälkeen laajenee muihinkin kestävyden osa-alueisiin.

2

Kestävyysraportointi

- Lakisääteinen velvollisuus julkaista yritysraportti osana toimintakertomusta.
- Entistä laajemmat ja yksityiskohtaisemmat raportointi-velvoitteet.
- Koskee aluksi vain suurempia yrityksiä mutta laajenee vaiheittain myös pk-sektoriin.
- Pankit raportoivat lainasalkkunsua ilmastovaikutuksista.

3

Yritysvastuulaki

- Yrityksiä halutaan velvoittaa huolehtimaan myös alihankkijoihensa toiminnan kestävydestä.
- Päähuomio EU:n ulkopuolelle ulottuvissa toimitusketjuissa
- Avaintermi due diligence = 'asianmukaisen huolellisuuden' velvoite (yritysvastuuta koskien)

Lisäksi monia muita hankkeita vastuullisuuteen ja kestävyteen liittyen

- Pakkotyön ehkäisy, työntekijän oikeudet ja tasa-arvo, palkka-avoimuus, minimipalkka, alustatalous ym.
- Ilmastopoliittika (EU:n Green Deal ym.)

Pk-yrityksen määritelmä EU:ssa

- Alle 250 työntekijää
- Liikevaihto enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa.

1

Taksonomia eli rahoituksen kestävyysluokittelu

Mistä on kyse?

Kestävän rahoituksen taksonomiassa on kyse EU:n rahoitusjärjestelmän reformista, jossa kytketään yhteen yritysten rahoitus sekä ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toimeenpano. Tavoitteena on suunnata pääomia kestäväan liiketoimintaan ja vihreään talouteen.

Miten vaikuttaa?

Taksonomia luokittelee yritysten investointeja ja muita rahoitushankkeita sen perusteella, kuinka kestävinä niitä pidetään ilmaston ja ympäristön näkökulmasta.

- Mitä vihreämpi investointihanke, sitä helpommin ja edullisemmin yrityksen voi olettaa saavan rahoitusta.
- Kestävyttä arvioidaan 6 ympäristötavoitteen valossa: ilmastonmuutoksen torjunta, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, luonnon monimuotoisuus, saastumisen ehkäiseminen, vaikutukset meriin ja pohjavesiin sekä kiertotalouden edistäminen. Jatkoksa mukaan voi tulla ympäristön ohella myös muita kestävyiden näkökulmia kuten sosiaaliset vaikutukset.
- Taksonomia-arviointia varten yrityksiä veloitetaan tuottamaan taloudellisen tilinpäätöksen rinnalla eräänlaista 'ympäristökirjanpitoa' omasta toiminnastaan ja investointihankkeistaan. Myös rahoittajilta itseltään vaaditaan taksonomian mukaista raportointia niiden laina- ja sijoituskannan ilmastovaikutuksista.
- Huom: taksonomia ei itsessään rajaa mitään yritystoimintaa rahoituksen ulkopuolelle. Hankkeet voivat saada rahoitusta jatkossakin, vaikkei niitä hyväksyttäisi taksonomialuokittelun piiriin. Joskin eräät merkittävät suomalaispankit ovat jo ilmoittaneet, etteivät ne jatkossa rahoita fossiili-investointeja.

Ketä koskee ja miten etenee?

Taksonomia on astunut vuonna 2022 voimaan koskien yli 500 hengen pörssiyrityksiä niiden ilmastovaikutusten osalta. Vuonna 2023 ne raportoivat ensimmäistä kertaa, kuinka nii-

den toiminnot täyttävät ilmastonmuutosta koskevat taksonomiakriteerit.

Sama aikataulu koskee finanssialaa eli pankkeja, vakuutusyhtiöitä ja varainhoitajia, joiden on raportoitava omasta laina- ja sijoitussalkustaan taksonomiasääntelyn edellyttämällä tavalla.

Keskustelua käydään taksonomiavelvoitteen ulottamisesta myös alle 500 hengen yrityksiin. Epäsuorasti taksonomia vaikuttaa joka tapauksessa pk-sektoriinkin: taksonomia ohjaa suuryrityksiä kiinnittämään entistä enemmän huomiota myös alihankkijoittensa ympäristöjalanjälkeen.

Voimassa ovat vasta ilmastonmuutosta koskevat taksonomiakriteerit. Kaikkia muita ympäristötavoitteita kuten biodiversiteettiä koskevia kriteereitä valmistellaan parhaillaan Euroopan komission asiantuntijatyöryhmässä.

Lisäksi harkitaan ns. 'ruskeaa taksonomiaa' tai 'liikennevalo-taksonomiaa', jossa yritysten taloudelliset toiminnot voisivat saada nykyisen vihreän ohella myös keltaisen tai punaisen luokittelun. Punainen olisi selkeän negatiivinen luokittelu ja keltainen mahdollisesti positiivinen tiettyjen tiukkojen kriteerien täytyessä.

Keskustelua käydään myös sosiaalisesta taksonomiasta, jossa yritysten kestävyttä tarkasteltaisiin esimerkiksi ihmisoi-keuksien ja työolojen näkökulmasta.

Miten pk-yritys voi varautua?

Taksonomia velvoittaa pankit ja rahoituslaitokset julkistamaan tietoja lainakantojen ja sijoitusten kestävydestä. Tällä on väistämättä vaikutuksia niiden asiakkaisiin.

Myös pk-yrityksen on varauduttava siihen, että luotonmyöntökriteerinä käytetään jatkossa hiilijalanjälkeä tai päästövähennyspolkua. On hyvä kartoittaa ja dokumentoida ennakoivasti vastuullisuustoimien nykytilaa, mittareita ja tavoitteita koskevaa tietoa.

2

Kestävyyseraportoinnin direktiivi

Mistä on kyse? Mikä muuttuu?

Tälläkin hetkellä kansallinen kirjanpitolaki edellyttää EU-sääntelyn perusteella sitä, että suuryritykset raportoivat tilinpäätöksen rinnalla ns. ei-taloudellista informaatiota. Käytännössä kyse on ollut lakisäätteisestä yritysraportista, joka sisältää tietoja mm. ympäristövaikutuksista, henkilöstöstä ja muista sosiaalisista näkökohdista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Yritykset ovat tähän asti voineet noudattaa olennaisuusperiaatetta eli vaikuttaa itse siihen, mitkä ovat juuri omalle yritykselle keskeisimpiä raportoitavia asioita. Jatkossa tämä joustava harkintavalta poistuu.

Jo hyväksytty kestävyyseraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) asettaa vastuullisuusraportoinnille merkittäviä uusia vaatimuksia. Kärjitetysti sanottuna jatkossa ”kaikki yritykset raportoivat kaikesta – yhdenmukaisesti ja samalla tarkkuustasolla”.

Raportoinnin konkreettisemmän sisällön määrittelee kestävyyseraportoinnin standardi (ESRS, European Sustainability Reporting Standards). Raportoitavat aihepiirit liittyvät ympäristön ohella sosiaalisiin vaikutuksiin kuten työhöihin, tassa-arvoon ja ihmisoikeuksiin sekä myös yrityksen hallintokäytäntöihin, kuten riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen. Standardi pitää sisällään myös täsmennyksiä eri toimialoja ja myös pk-sektoria varten.

Erillisen julkaisun sijaan vastuullisuusraportit tulee sisällyttää osaksi tilinpäätöksen toimintakertomusta. Vastuullisuustiedot tulee myös varmentaa tilintarkastajalla tai muulla virallisella taholla.

Keitä uusi direktiivi koskee ja miten etenee?

Kestävyyseraportointidirektiivin sisältö on hyväksytty ja sen velvoitteet tulevat voimaan vaiheittain eri kokoisille yrityksille:

VAIHE 1:

Kohderyhmänä yli 500 hengen pörssiyritykset, jotka jo tälläkin hetkellä raportoivat kirjanpitolain mukaan ei-taloudellisista tiedoistaan. Ne tuottavat uuden direktiivin mukaisen kestävyyseraportin ensimmäistä kertaa vuonna 2025, koskien vuoden 2024 tietoja.

VAIHE 2:

Kestävyyseraportointi laajenee koskemaan pörssiyritysten ohella yrityksiä, jotka täyttävät vähintään kaksi seuraavista ehdoista:

- Vähintään 250 työntekijää
- Vähintään 40 miljoonan euron liikevaihto
- Vähintään 20 miljoonan euron tase.

Nämä yritykset tulevat kestävyyseraportoinnin piiriin vuonna 2026 siten, että raportointi tulee tehdä vuoden 2025 tiedoista.

VAIHE 3:

Komissio tulee vielä erikseen pohtimaan tulevaisuudessa, onko näitä raportointivelvoitteita syytä laajentaa koskemaan myös pieniä yrityksiä. Saamamme tiedon mukaan komission tulisi toimittaa raportti parlamentille ja neuvostolle direktiivin mahdollisista uudistustarpeista vuonna 2029.

Miten pk-yritys voi varautua? Mitä kannattaa tehdä jo nyt?

Lakisäätäinen kestävyyseraportointi voidaan ulottaa jatkossa myös pienempiin pk-yrityksiin.

Uuden raportointijärjestelmän kehittäminen on yritykselle monivuotinen vaativa hanke. Valmiuksien rakentaminen kannattaa siis aloittaa ajoissa. Kestävyyseraportointia saattavat odottaa myös muut sidosryhmät kuten vaikkapa rahoittajat ja sijoittajat.

3

EU:n yritys vastuulaki

Mistä on kyse?

EU:n yritys vastuulakihanke kulkee nimellä Corporate Sustainability Due Diligence Directive eli kestäväää yritystoimintaa koskevan huolellisuusveloitteen direktiivi.

Komissio esitti uutta yritys vastuulakia helmikuussa 2022. Esi-tyksen keskeinen sisältö liittyy yritysten kansainvälisiin toimitusketjuihin. Uusi sääntely asettaa yrityksille velvollisuuksia ehkäistä, tunnistaa, ratkaista ja kantaa vastuuta toimitusket-
juna haitallisista vastuullisuusvaikutuksista. Tavoitteena on kitkeä eritoten kehittyviä maita koskevia ympäristö- ja ihmis-
oikeusrikkomuksia, kuten pakkotyö tai lapsityövoiman käyttö.

Keskeinen kysymys liittyy EU:n rajat ylittäviin toimitusketjuihin: miten laajasti yritysten pitäisi kantaa vastuuta oman suoran toimintansa ohella monipolvisen alihankintaketjun muiden yritysten toimista. Äärimmillään eurooppalainen yritys voi joutua vastuuseen myös alihankintaketjuna heikoimpien lenkkien laiminlyönneistä kaukana lähtömaissa.

Toteutuessaan direktiiviesitys puuttuisi myös mullistavalla tavalla yhtiöiden hallinnointiin ja johtamiseen (corporate governance). Lainsäädäntö velvoittaisi jatkossa siihen, että yrityksen liiketoimintamalli ja strategia ovat yhteensopivia kestävään kehityksen tavoitteiden kanssa. Lakiesitys lisäisi myös yhtiön johdon huolellisuusveloitteita ja juridista vastuuta sekä osallistaisi eri sidosryhmiä yhtiöiden päätöksentekoon.

Keitä koskee?

EU:n yritys vastuulain valmistelun ratkaisevat päätös vaiheet ovat vasta edessä, eikä lopullista sisältöä tai kohderyhmää vielä tiedetä.

Komission esittämä yritys vastuudirektiivi koskisi:

- suuria yrityksiä (liikevaihto yli 150 miljoonaa euroa ja vähintään 500 työntekijää)
- keskisuuria yrityksiä (liikevaihto yli 40 miljoonaa euroa ja vähintään 250 työntekijää), jotka toimivat seuraavilla riskitoimialoilla:
  - o tekstiiliteollisuudessa
  - o maa- ja metsätaloudessa
  - o kaivannais- ja fossiilienergiateollisuudessa
- EU:n ulkopuolisia yrityksiä, joiden liikevaihto EU:n alueella ylittää 150 miljoonaa euroa (riskitoimialoilla 40 miljoonaa euroa).

Komissio on esittänyt direktiivin ulottamista myös rahoitussektoriin, joka on jo valmiiksi raskaasti säädelty. Jos näin käy, heijastuvat vaikutukset välillisesti myös pankkien ja rahoituslaitosten asiakkaisiin.

Milloin astuu voimaan?

Mikäli käsittely jäsenmaiden ja parlamentin toimesta etenisi ripeästi, voisi sitä koskeva suomalainen lainsäädäntö olla voimassa mahdollisesti vuonna 2025.

Mitä tarkoittaa pk-yrityksille? Miten pk-yritys voi varautua?

On mahdoton arvioida, miten ja milloin EU:n yritys vastuulakia tullaan mahdollisesti ulottamaan pienempiin pk-yrityksiin.

Lainsäädännön etenemisestä riippumatta suuri trendi on kuitenkin selvä: suuryrityksistä alkaen eri toimijat haluavat hallita toimitusketjuaan entistä huolellisemmin. Ne haluavat varmistua siitä, että alihankkijat ja muut liikekumppanit toimivat yhtä kestävästi ja eettisesti kuin ne itse.

Toimitusketjuanalyysi on pk-yrityksille hyödyllinen keino selvittää, missä määrin se saattaa itse tulevaisuudessa kohdata EU:n yritys vastuulain vaikutuksia:

- Sisältääkö oma toimitusketju EU:n ulkopuolelle ulottuvia alihankintaportaita? Mitä riskejä niiden toimijoihin ja tuotantotapoihin mahdollisesti liittyy vastuullisuuden näkökulmasta?
- Voiko oma yritys päätyä asiakkaansa kautta osaksi globaalia toimitusketjua – nyt tai tulevaisuudessa? Voiko asiakas olla parin vuoden päästä EU:n yritys vastuulain piirissä? Kuinka yritys pystyy todentamaan oman tuotantonsa vastuullisuuden? Millaista raportointitietoa yrityksen tulisi tätä varten tuottaa?
- Valitse liikekumppanisi ja alihankkijasi huolella, jotta jaatte yhteisen tahtotilan ja kyvyn toimia vastuullisesti!

Yritysten välisiä vastuuta säädellään jo nyt kansallisella lainsäädännöllä, eikä EU:n tuleva yritys vastuudirektiivi syrjäytä esimerkiksi Suomessa noudatettavaa tilaajavastuulakia. Tuon EU-lain veloitteet kohdistuvat eritoten kansainvälisiin toimitusketjuihin.

EK:n suhtautuminen EU:n vastuullisuussääntelyyn

Yritysten tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi suomalainen elinkeinoelämä kannattaa kansallisen sääntelyn sijaan kunnianhimoisen vastuullisuussääntelyn rakentamista EU-tasolla ja globaalisti. Keinot on valittava viisaasti, jotta saamme tehokasta ja toimivaa sääntelyä. Yritysten velvoitteet tulee mitoittaa sen mukaan, mihin niillä on aidosti mahdollisuus vaikuttaa. Vastuullisuussääntely tulee toteuttaa siten, että kestävästi toimivat yritykset saavat siitä myös aitoa kilpailuetua.

- EU-alueelle on tärkeää saada yhtenäinen vastuullisuussääntely, joka kattaa kaikki jäsenmaat. Yksilölliset maakohtaiset vastuullisuuslainsäädännöt tuottavat tehotonta sääntelyä ja hankaloittavat sisämarkkinoiden toimintaa. Se myös vaikeuttaa vastuullisuustavoitteiden toteutumista sekä aiheuttaa yrityksille kohtuutonta lisätaakkaa.
- Edistetään vastuullisuutta keinoilla, jotka ovat tehokkaasti toimeenpantavissa ja valvottavissa ja jotka aidosti korjaavat epäkohtia.
- Sääntelyn velvoitteiden on oltava realistisia eri kokoisten yritysten resurssien ja vaikutusmahdollisuuksien valossa. Minimoidaan erityisesti pk-yrityksille koitua

ylimääräinen hallintokuorma. Kestävyyssraportointivelvoitteiden on lisäksi luotava lisäarvoa markkinaosapuolille.

- Ylilyöntien välttämiseksi Euroopan komission tulee toteuttaa sääntelyhankkeista pk-yrityskenttää koskevat vaikutusarviot (SME Test), niin yksittäisten hankkeiden kuin myös kokonaisvaikutuksen osalta.
- On tärkeää saada EU-tasoiset pelisäännöt siihen, kuinka vastuullisuudesta huolehditaan myös kansainvälisissä toimitusketjuissa. Yritysten velvoitteet tulee kuitenkin määritellä sellaisiksi, että ne huomioivat Euroopasta käsin toimivien alihankkijoiden mahdollisuudet hallita jopa monisataportaiten toimitusketjujen toimijoita.
- Sääntelyn ylilyönnit on vältettävä esimerkiksi liittyen yhtiöoikeuteen ja yritysten korvausvelvollisuuden määräytymiseen.
- EU:n on tärkeää käyttää vaikutusvaltaansa, jotta jo olemassa olevat kansainväliset sitoumukset saadaan toimeenpantua ja jotta valtiot kantavat niille kuuluvan vastuun esimerkiksi ihmisoikeuksista.

Pk-yritys – näin pääset liikkeelle

Nyt on hyvä hetki lähteä liikkeelle vastuullisuustyössä. Vaikkei sääntely siihen kaikilta osin vielä pk-yrityksiä pakotakaan, vastuullisuus tarjoaa oivan mahdollisuuden kilpailuedun rakentamiseen kansainvälisillä markkinoilla. Yhteistyökumppanit, sijoittajat, rahoittajat tai muut sidosryhmät kiinnostuvat yhä useammin yrityksen eettisistä periaatteista, ilmastonmuutoksen vastaisista toimista, luontokadon hillinnästä tai yrityksen yhdenvertaisuustoimenpiteistä.

Koko vastuullisuuden palettia ei tarvitse saada hallintaan yhdessä yössä, vaan liikkeelle voi lähteä kevyesti selvittämällä ensi alkuun ne teemat, mitkä kuuluvat yrityksen olennaisimpaan vaikutuspiiriin.

1. Sitouta yrityksen johto

On tärkeää, että yrityksen johto on vastuullisuustyön takana ja tukee sitä. Varmista, että johto on sitoutunut ja viitoittaa tietä omalla esimerkillään.

2. Valitse vastuullisuustyöstä vastaava

Vastuullisuuden tulisi näkyä yrityksen työntekijöiden arjessa, mutta suunnittelua ja toimeenpanon johtamista varten on syytä nimetä vastuuhenkilö. Varmista, että hänellä on johdon mandaatti ja riittävät resurssit.

3. Selvitä yrityksen olennaisimmat vaikutukset

Kokoa eri toiminnoista vastaavat henkilöt yhteen, ja tunnista kaa yhdessä yrityksen merkittävimmät negatiiviset sekä positiiviset vaikutukset ympäristöön, ihmisiin, talouteen ja yhteiskuntaan.

On hyvä peilata omia painopisteitä myös EU:n korostamia vastuullisuuskärkiä vasten. Tällaisia ovat ympäristövaikutusten ohella mm. henkilöstö ja muut sosiaaliset näkökohdat, ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä korruption ja lahjonnan torjunta.

4. Aseta tavoitteet ja mittarit

Aseta vastuullisuustyölle mitattavat tavoitteet lyhyelle, keskipitkälle sekä pitkälle aikavälille. Tavoitteet riippuvat pitkälti yrityksen liiketoiminnasta, mutta ne voivat liittyä esimerkiksi päästöjen vähentämiseen, henkilöstön hyvinvointiin ja monimuotoisuuden kehittämiseen, materiaalihokkuuden edistämiseen tai hyvään hallintotapaan.

Yhä useampi yritys asettaa myös tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteita (Science Based Targets -aloite), joiden kautta yritykset sitoutuvat hillitsemään ilmastonmuutosta Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden mukaisesti.

Tavoitteita vasten asetetaan toimenpiteitä, joilla on selkeä vastuuhenkilö ja aikataulu. Toimenpiteitä seurataan mittareilla, jotka ovat vertailukelpoisia ja olennaisia.

5. Kehitä ja viesti

Kun tavoitteet on asetettu, on niitä tärkeää seurata ja kehittää. Käy vuoropuhelua yrityksen merkittävimpien sidosryhmien kanssa ja osallista heidät antamaan näkemyksiä etenemisestä sekä tulevasta suunnasta. Onko suunta sidosryhmien mielestä oikea, mihin tulisi panostaa enemmän, mitä heikkoja signaaleja on syytä ehkä tunnistaa?

Yrityksen vastuullisuus on prosessi, jossa käytännön teot ja pienet askeleet ovat yhtä tärkeitä kuin kunnianhimoisen tulevaisuuden tavoite. Viesti näistä rohkeasti niin ulkoisille kuin sisäisille sidosryhmillesi. Kilpailuetua syntyy aidoista vaikuttavista vastuullisuusteoista ja niitä koskevasta viestinnästä.

Vastuullisuusraportoinnissa sidosryhmiä kiinnostavat selkeät mittarit ja tavoitteet – kerro näistä ytimekkäästi teemoittain.

Hyödynnä Suomen hyvä maine!

Suomi on monella tapaa erinomaisessa nosteessa ja kiinnostuksen kohteena maailmalla. Meidät aletaan tuntea vastuullisuuden kärkiosajana Euroopan ohella myös Yhdysvalloissa ja muilla vientimarkkinoilla. Tämä kannattaa aktiivisesti hyödyntää myös pk-yritysten myyntipitcheissä:

”Tulemme Suomesta, vastuullisuuden kärkimaasta.

Me suomalaiset olemme kestävien ratkaisujen kärkijoukkoa – tästä kertovat myös kansainväliset rankingit!”

Lue lisää sivulta 2.

Näin EK vaikuttaa EU:ssa

Tehokas EU-vaikuttaminen on Elinkeinoelämän keskusliiton toiminnan ydintä – EU-työhön osallistuvat käytännössä kaikki asiantuntijamme niin Helsingissä kuin Brysselissä.

Olemme EU-vaikuttamisen arvostettuja pioneereja: meillä on ollut oma toimisto Brysselissä jo vuodesta 1974 alkaen. Brysselin päättäjaverkostojen tuntemus ja niissä vaikuttaminen ovat ydinosaamistamme. Meitä kuunnellaan ja ovet avautuvat.

Tehtävänäimme on vaikuttaa EU:n päätöksentekoon siten, että suomalaisten yritysten, investointien ja työpaikkojen tarpeet tulevat mahdollisimman hyvin huomioituiksi.

Olemme rakentava ratkaisujen kehittäjä ja kriittinen kirittäjä, joka haluaa uudistaa Eurooppaa entistä kilpailukykyisemmäksi ja elinvoimaisemmaksi.

Työmme tuloksellisuutta parantaa se, että olemme avainpaikoilla vaikuttamassa päättäjiin myös Brysselin vaikuttavimman elinkeinoelämän toimijan eli eurooppalaisen kattojärjestömme BusinessEuropea kautta. Teemme tiivistä yhteistyötä myös eurooppalaisten sisärjestöjen kanssa. Linkki esimerkiksi pohjoismaisten sisärjestöjen kanssa on vahva.

Niin EK kuin BusinessEurope ovat menestyneet EU:n avoimuusrekisterin vertailussa, kun vaikuttajajärjestöjä on laitettu paremmuusjärjestykseen Brysselin päättäjätapaamisten aktiivisuudessa.

EK:n asiantuntijat pk-yritysten vastuullisuudessa:

Petri Vuorio
pk-johtaja
puh. 050 323 2979

Elina Sonninen
vastuullisuusasiantuntija
puh. 045 123 4765

Hannu Ylänen
asiantuntija
puh. 040 743 7620

Santeri Suominen
asiantuntija
puh. 050 463 7822

Julkaisu internetissä:
www.ek.fi/EUvastuullisuus

Lokakuu 2022

ek Elinkeinoelämän
keskusliitto

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
Puh. 09 420 20
ek@ek.fi • www.ek.fi
Twitter: @Elinkeinoelama